

Átakshópur um úrbætur á innviðum 28. febrúar 2020

Uppbygging innviða Samantekt átakshóps um úrbætur á innviðum

Inngangur

Fárviðri gekk yfir Ísland í desember 2019 og olli miklu tjóni. Samgöngur stöðvuðust og atvinnulífið lamaðist á þeim svæðum sem urðu verst úti. Miklar truflanir urðu í flutnings- og dreifikerfi raforku sem hafði afleidd áhrif á fjarskiptakerfi og leiddi til sambandsleysis við umheiminn á stórum svæðum.

Ríkisstjórnin skipaði átakshóp um úrbætur í innviðum í kjölfar fárviðrisins. Hópurinn leitaði til sveitarfélaga, innviðafyrirtækja og stofnana til að fá sýn þeirra á nauðsynlegar úrbætur í innviðum.

Fárviðrið í desember er ekki eina óveðrið sem gengið hefur yfir landið veturinn 2019–2020. Sex sinnum var lýst yfir rauðri veðurviðvörðun og 224 appelsínugulum eða gulum viðvörðunum frá 1. desember til 20. febrúar. Jafnframt féllu snjóflóð á Flateyri og í Súgandafirði 14. janúar síðastliðinn og óvissustigi hefur verið lýst vegna jarðhræringa á Reykjanesi. Allir þessir atburðir hafa haft áhrif á störf átakshópsins og leitt til aukinnar samfélagslegrar umræðu um mikilvægi traustra og öruggra innviða.

Aðgerðir vegna óveðurs

Átakshópurinn leggur til fjölmargar aðgerðir til að styrkja innviði landsins í kjölfar óveðursins. Þær snúa meðal annars að:

- úrbótum á varaafli,
- auknum áreiðanleika raforku- og fjarskiptakerfa,
- skilgreiningu á hlutverki og mönnun fyrirtækja og stofnana,
- samræmingu skipulags innviða,
- eflingu almannavarnakerfisins,
- fræðslu og upplýsingagjöf til almennings og
- eflingu rannsókna og vöktunar á náttúruvá.

Margvíslegt tjón varð af fárviðrinu og ekki allt metið til fjár. Beint tjón raforkufyrirtækja, fjarskiptafyrirtækja og stofnana ríkisins nam um einum milljarði króna, þar af um tveir þriðju hjá raforkufyrirtækjum. Tjón atvinnufyrirtækja, bænda og heimila liggur ekki fyrir og kemur ekki allt í ljós fyrir en síðar á árinu. Átakshópurinn fékk ráðgjafarfyrirtækið KPMG til að meta kostnað samfélagsins af stöðvun atvinnulífs um land allt í einn dag og var niðurstaða þess mats að kostnaðurinn næmi 1,7 milljörðum króna.

Aðrar aðgerðir vegna innviðauppbyggingar

Átakshópurinn leggur auk framangreinds til fjölmargar aðgerðir sem byggjast á stefnu stjórnvalda í viðkomandi málaflokkum, samþykktum stefnum og áætlunum, áhættumati þjóðaröryggisráðs og almannavarna og upplýsingum sérfræðinga, stofnana, fyrirtækja og sveitarfélaga. Helstu aðgerðir eru:

1. Jarðstrengjavæðingu dreifikerfis raforku verði flýtt þannig að árið 2025 verði henni lokið að langmestu leyti í stað ársins 2035.
2. Tillögur til einföldunar og aukinnar skilvirkni í leyfisveitingum vegna framkvæmda í flutningskerfi raforku.
3. Framkvæmdum í svæðisflutningskerfi raforku, sem ekki eru á tíu ára kerfisáætlun Landsnets, verði flýtt.
4. Trygging á framboði varma til hitaveitna á Suðurnesjum og höfuðborgarsvæðinu, í nafni almannahagsmuna og orkuöryggis, með könnun á varmastöð í Krýsuvík.
5. Grunnnet fjarskipta verði byggt upp með hliðsjón af aðgengi og öryggi og tengingu Íslands við umheiminn.
6. Öryggi verði haft í fyrirrúmi við allar ákvarðanir í samgöngumálum.
7. Efling almannavarnakerfisins og heildstæð vöktun náttúruvár.
8. Uppbyggingu ofanflóðavarna verði lokið árið 2030.
9. Varaafli fyrir raforku og fjarskipti endurskilgreint og eflt.
10. Samræmd stefnumótun í málefnum innviða og áætlunum ríkisins.

Aðgerðaáætlun á www.innvidir2020.is

Átakshópurinn gerði aðgerðaáætlun vegna uppbyggingar innviða fram til 2030 með nýjum verkefnum en einnig verkefnum sem liggja fyrir í samþykktum áætlunum ríkisins, sveitarstjórna og fyrirtækja. Aðgerðaáætlunina má finna á vefsíðunni www.innvidir2020.is. Í henni eru 540 aðgerðir, þar af eru 194 nýjar aðgerðir og 40 aðgerðir sem lagt er til að verði flýtt í framkvæmdaáætlunum Landsnets og dreifiveitna. Aðrar aðgerðir eru þegar innan núverandi framkvæmda- og fjármálaáætlana.

Flýting framkvæmda og kostnaður

Flýting framkvæmda í flutnings- og dreifikerfi raforku, af hálfu Landsnets og RARIK, nemur um 12 milljörðum króna (heildarkostnaður framkvæmda) og flýting ofanflóðavarna um 15 milljörðum króna, eða samtals flýting framkvæmda um 27 milljarða króna. Til viðbótar eru ýmis verkefni sem tengjast varaafli, vöktun náttúruvár og skipulagi og samhæfingu innviða.

Áætla má að innviðafjárfestingar í orkugeiranum (rafmagn og hitaveitur), fjarskiptum, samgöngum, ofanflóðavörnum og fráveitum muni nema um 90 milljörðum króna á ári fram til 2030. Virkjanaframkvæmdir eru hér undanskildar.

Aðgerðaáætlun um innviði getur nýst sem grunnur í frekari stefnumótun um innviðauppbyggingu eða ákvörðun um flýtingu fleiri framkvæmda.